

БІОРИЗНОМАНІТНІСТЬ ДУНАЙСЬКО ГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

ГергелєєаЛ. С., студентка V курсу Соболенке Л. Ю.,
доцент кафедри біології та методики її навчання

Всього для території ДБЗ і прилеглих земель достовірно зареєстровано 11 видів земноводних і 5 видів плазунів: тритон дунайський (*Triturus dobrogicus dobrogicus*), тритон звичайний (*T. vulgaris ssp.*), ропуха звичайна (*Bufo bufo bufo*), ропуха зелена (*B. viridis viridis*), кумка червоночерева (*Bombina bombina*), квакша звичайна (*Hyla arborea arborea*), часничниця звичайна (*Pelobates fuscus fuscus*), жаба гостроморда Вольтерсторфа (*Rana arvalis woterstorffi*), жаба їстівна (*R. esculenta*), жаба ставкова (*R. lessonae*), жаба озерна (*R. ridibunda*), черепаха болотяна (*Emys orbicularis orbicularis*), ящурка різнобарвна пустельна (*Eremias arguta deserti*), два підвиди ящірки прудкої (*Lacerta agilis*), ящірка кримська (*Podarcis taurica taurica*), вуж звичайний (*Natrix natrix natrix*). *L. agilis* у Нижньому Придунав'ї представлена двома підвидами - чорноморською (*L. a. euxinica*) і херсонською (*L. a. chersonensis*) прудкими ящірками.

Серед земноводних ДБЗ найчисленнішими видами є жаба озерна, квакша звичайна, кумка червоночерева, тритон дунайський, з плазунів - вуж звичайний і болотна черепаха. Звичайними є тритон звичайний, часничниця звичайна (на піщаних ґрунтах), ропуха зелена (у населених пунктах та поблизу них), ящірка прудка. При обстеженні території заповідника жаба ставкова нам не зустрічалась. На підставі власних спостережень та літературних даних розподіл і чисельність ставкової жаби остаточно не з'ясовані, тому поки що вважається вид досить рідкісним. Найбільш рідкісною із земноводних є гостроморда жаба, далі

йде ропуха звичайна. З плазунів у ДБЗ займають найменшу площу і мають найнижчу загальну чисельність популяції кримської ящірки і різнобарвної ящурки.

Крім розглянутих видів, для території ДБЗ у літературі вказані: полоз жовточеревий (*Coluber caspius*) - для заповідника «Дунайські плавні», тобто для території сучасної заповідної зони ДБЗ; мідянка звичайна (*Coronella austriaca*) і гадюка степова (*Vipera ursinii*) - для заповідника «Дунайські плавні» і Жебриянського пасма [2]. Вуж водяний (*Natrix tessellata*), за С.В. Таращуком (1998), є найчисленнішою змією у дельті Дунаю. В околицях м. Вилкове і заповіднику «Дунайські плавні» його спостерігали у 1979-1983 рр. [3], Однак в роки дослідження на цих територіях у ДБЗ та на прилеглих землях нам не вдалося виявити даний вид. Інші дослідники теж вказують на його відсутність на даній території. (Федорченко О.О.1981).

11 видів земноводних фауни ДБЗ належать до 2 рядів, 6 родин і 6 родів, 5 видів плазунів - до 2 рядів, 3 родин і 5 родів.

В зоогеографічному плані герпетофауна ДБЗ має у складі дві дунайські форми (*Triturus dobrogicus*, дунайська форма *T. vulgaris*), один західнопонтичний підвид (*Lacerta agilis euxinica*), один східноєвропейський підвид (*L. agilis chersonensis*), один балканський вид (*Podarcis taurica*), один середньоазіатський вид (*Eremias arguta*), один палеоарктичний лісовий вид (*Bufo bufo*), п'ять європейських форм (*Bombina bombina*, *Pelobates fuscus*, *Rana esculenta*, *R. lessonae*, *R. arvalis wolterstorffi*) та п'ять видів, походження яких пов'язане із Древнім Середземномор'ям (*Bufo viridis*, *Hyla arborea*, *Rana ridibunda*, *Emys orbicularis*, *Natrix natrix*). Більшість видів і підвидів герпетофауни ДБЗ має великі або середні за розмірдами ареали, невеликі ареали мають дунайські форми тритонів, чорноморська прудка ящірка і кримська ящірка. Перші

дві є ендеміками Дунайського регіону, *L. a. euxinica* - ендеміком Західного Причорномор'я, *P. taurica* - ендеміком Східного Середземномор'я.

У герпетофауні ДБЗ види, занесені до ЧКУ, відсутні. 15 видів земноводних і плазунів, які через свою рідкісність чи вразливість підлягають особливій охороні згідно з Бернською конвенцією, у Придунав'ї є досить численними або масовими. З них у заповіднику трапляються і здебільшого мають високу чисельність такі види: *Triturus dobrogicus*, *Bufo viridis* (у межах ДБЗ досить рідкісна, але численна в населених пунктах), *Bombina bombina*, *Hyla arborea*, *Pelobates fuscus*, *Emys orbicularis*, *Lacerta agilis*, *Podarcis taurica*. Останній вид у ДБЗ досить рідкісний (трапляється локально), зате він значно поширений в інших частинах Кілійського р-ну, у Ренійському та Ізмаїльському р-нах, де місцями численний. Серед перелічених видів є широко розповсюджені або численні в межах України (*B. viridis*, *B. bombina*, *H. arborea*, *P. fuscus*, *E. orbicularis*, *L. agilis*, *P. taurica*), але їм загрожує зникнення у багатьох країнах Європи, Тому значення ДБЗ для збереження цих видів у національному масштабі не таке істотне, як в загальноєвропейському. Дунайський тритон *T. dobrogicus dobrogicus* мешкає лише у пониззі Дунаю, тобто є вузьким ендеміком, а сам вид є ендеміком басейну Дунаю. Він занесений до Червоної книги МСОП і вважався рідкісним у Молдові і нечисленним в Україні [1]. За нашими даними, це масовий вид української частини дельти Дунаю, тобто Україна в значній мірі є відповідальною за його збереження у світовій фауні.

Рідкісними для ДБЗ є такі види, як *Bufo bufo*, *Rana arvalis*, *R. lessonae*, *Eremias arguta*, *Podarcis taurica*

R. lessonae не потребує якихось заходів охорони, бо трапляється у заповідній зоні біосферного заповідника. *B. bufo* успішно співіснує з людиною. Вид охоче заселяє городи та садки у плавнях

За літературними даними ситуація з *R. arvalis* вимагає уточнення: близько 15 років тому в околицях м. Вилкове кілька особин гостромордої жаби спостерігав С.В. Таращук [3], під час дослідження території ДБЗ Котенко Т.І. у 1995-1999 рр. [2] вид не виявлено. При обстеженні території у 2012 році даний вид нами не спостерігався.

Два вказані види ящірок можуть бути збереженими лише за умови збереження відповідних біотопів у придатному для існування цих плазунів стані.

Список використаних джерел

1. Боркин Л.Я. Список рептилій и амфибий фауны СССР / Л.Я.Боркин, И. С. Даревский // Амфибии и тептилии заповедных территорий. - М., 1987. - С. 128-141.

2. Котенко Т.І. Анотований список земноводних і плазунів ДБЗ / Т.І. Котенко // Біорізноманітність Дунайського біосферного заповідника, збереження та управління / Гол ред. Ю.Р. Шеляг-Сосонко. - Київ : Наук, думка, 1999. - С. 568-569.

3. Таращук С.В. Хребетні тварини / С. В. Таращук // Природа Придунайського регіону України. - К. : Наук, думка, 1998. - С. 103-130. управління / Гол ред. Ю.Р. Шеляг-Сосонко. - Київ : Наук, думка, 1999. - С. 568-569.